

*Epidemiyolojik Yöntemlerin
Kullanım Alanları*

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- 1. Sağlık sorunlarının zaman içerisinde gösterdiği değişim
- Soğan kabuğu prensibi: sağlık sorunlarının yer değiştirmesi.
- Rölatif (göreceli) artma
- Kesin artma

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- **A. Tanı Koyma**
- **2. Topluma sağlık sorunlarına tanı konulması**
- 2.1. Tanı koyma-Toplum yapısının incelenmesi:
 - Öykü alma (nüfus büyüklüğü ve özellikleri; fiziksel, sosyal ve biyolojik çevrenin incelenmesi)
 - 2.2. Fizik muayene (Toplumun sağlık sorunlarının incelenmesi)
 - Çevresel etkenlerin belirlenmesi, toplum taramaları, konu ile ilgili yapılan çalışmaların dökümü

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- **2. Topluma sağlık sorunlarına tanı konulması**
- **2.3. Laboratuvar testleri (Ayrıntılı tanı yöntemleri)**
- Ölüm, doğum, hastalık ölçütleri (hız, oran vb.)
- Bazı hastalıkların epidemiyolojisi ile ilgili özel araştırmalar yapılması
- Toplumun sunulan sağlık hizmetinden yararlanma oranının bilinmesi
- Ortak standart kullanımının bilinmesi

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- **B. Korunma – Tedavi**
- 2.1. Korunma-Tedavi aşaması
- Sağlık eğitimi
- Çevreyi olumlu hale getirme
- Bağışıklama
- Sağlıklı beslenme
- Aile planlaması
- Kampanyalar, özel programlar, sağlık hizmeti sunma

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- **B. Korunma – Tedavi**
- 2.2. Değerlendirme aşaması
- 1. Müdahale araştırmaları (saha, klinik ve sağlık hizmeti araştırmaları)
- 2. Maliyet/yarar analizleri

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- Toplumda bir hastalığın görülme sıklığı,
- Neden olduğu ölüm düzeyi,
- Neden olduğu kalıcı sekel, komplikasyon sıklığı ve önemi,
- Yol açtığı iş gücü ve ekonomik kayıp boyutları

Bir olayın toplum için sağlık sorunu olup olmadığını belirlemede en önemli kriterlerdir.

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- 3. Klinik tablonun tam olarak belirlenmesi
- Buzdağı Olgusu (IcebergPhonomenon)

Epidemiyolojik yöntemlerin kullanım alanları (Morris'e göre)

- 4. Kişilerin çeşitli sağlık sorunları ile karşılaşma olasılıklarının-risklerinin saptanması
- 5. Sendromların Belirlenmesi
- 6. Nedenlerin Belirlenmesi
- 7. Sağlık Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Veri kaynakları

Veri nedir?

- Bir olay hakkında bilgi edinmek amacı ile var olan durumu incelemek, aydınlatmak, gerçeği ortaya çıkartmak ya da bir olaya ilişkin karar vermek, sonuca ulaşmak amacı ile edinilen ham bilgi, deneyler ya da gözlemler sonucu elde edilen nicel ya da nitel değerlerdir.
- İnceleme, tanılama ve görevin yapılması esnasında kaydedilmiş ve yorumlanmamış ham bilgi, belge ve gözlemdir.

- Veriler genel olarak ikiye ayrılmaktadır:
- **Sayısal veriler:** Yaş, boy, kilo, ilaç kullanım dozu, beden kitle indeksi, doğum oranları, ölüm oranları, vb.
- **Sayısal olmayan nitel veriler:** görüşler, ifadeler, gözlemsel notlar, günlükler, vakalar, yaşam öyküleri vb.

○ Verilerin uygun şekilde kullanılması;

- ❖ Verilerin sistematik, doğru ve düzgün toplanması; belge ve kayıtların düzenli, doğru ve sistematik olarak kayıt altına alınmasına bağlıdır.

- Ulusal veriler
- Uluslararası veriler
- Bölgesel veriler
- Yerel veriler
- Bireysel veriler
- Vaka verileri

Veri kaynaklarının özellikleri

- Konu ile ilgili olmalı, amaca uygun, basit, kolay ve anlaşılabilir olacak biçimde düzenlenmeli,
- Sistematiik, düzenli ve ilgili olmalı,
- Bilgiler tam, yeterli, doğru ve hatasız kayıt edilmeli,
- Kesin, kullanılabilir, yararlı ve güvenilir olmalı,
- Zamanında, kesintisiz ve sürekli kayıt yapılmalı,
- Veriler tarasız olmalı, iyi bir şekilde dosyalanmalı, maliyetsiz olmalı ve araştırmanın amacına yönelik kullanılmalıdır.

Veri toplamanın amaçları

- Konuya ilişkin standart, tarafsız ve planlı biçimde bilgi toplamak
- Toplanan bilgileri hizmet amacı ya da epidemiyolojik araştırmalarda kullanmak amacı ile depolamak
- Toplanan bilgiler ile:
 - ✓ Sağlık kurumlarına başvuruların nedenlerine ve kişi yer-zaman özelliklerine göre tanımlanması,
 - ✓ Toplumun sağlık sorunlarının ve bunların nedenlerinin/risk faktörlerinin saptanması,
 - ✓ Sağlık hizmetlerinde iş gücü, araç-gereç gibi kaynakların belirlenerek önceliklerin saptanması ve bunlara yönelik hizmet planlarının yapılması,
 - ✓ Sunulan hizmetlerin sağlık düzeyinde meydana getirdiği değişimlerin değerlendirilmesi,
 - ✓ Sunulan hizmetlerin denetlenmesi ve eğitim programlarının hazırlanması

Verilerde hata kaynakları

- Veri kaynağından (verici) kaynaklanan hatalar
- Veri toplama formundan kaynaklanan hatalar
- Veri toplayan kişiden kaynaklanan hatalar
- *Örnek: Nüfus sayımı*

Epidemiyolojik veri kaynakları

- Bölgesel doğurganlık,
- Hastalık (en sık görülen, bulaşıcı, sakat bırakan vb.)
- Ölüm ve ölüm nedenleri
- Beslenme durumu
- Çocukların büyüme ve gelişme durumu
- Sağlık ve hastalıkla ilgili değişim ve gelişimler
- Sağlığa ilişkin toplumdaki risk faktörleri